

L'OBRA LÍRICA DE LLUÍS ICART

El Cançoner Vega-Aguiló, conservat a la Biblioteca de Catalunya,¹ conté, entre d'altres, tretze composicions poètiques, d'extensió molt desigual, atribuïdes a un autor pràcticament desconegut: Lluís Icart.² Algunes

1. Avui, dividit en dos volums, duu els núms. 7 i 8 del fons de manuscrits de la dita biblioteca. MASSÓ I TORRENTS li donà les sigles H^a i H^b; PILLET-CARSTENS i BRUNEL, la sigla *Ve. Ag.*; JEANROY, la sigla *v.* Cfr. J. MASSÓ I TORRENTS, *Bibliografía dels antics poetes catalans*, AIEC, V (1913-4), 62-72, i *Repertori de l'antiga literatura catalana*, vol. I: *La poesia* (Barcelona 1932), 13-4; ALFRED PILLET - HENRY CARSTENS, *Bibliographie der Troubadours* (Halle 1933), pàg. XXIII; CLOVIS BRUNEL, *Bibliographie des manuscrits littéraires en ancien provençal* (Paris 1935), 12, núm. 25; ALFRED JEANROY, *Bibliographie sommaire des chansonniers provençaux* (Paris 1916), 30.

2. Sobre Icart, veg. MASSÓ, *Repertori*, 342-3, 413-5 i 417; A. JEANROY, *La poésie provençale dans le Sud-ouest de la France et en Catalogne du début au milieu du XIVe siècle*, HLF, XXXVIII (Paris 1941), 131 i 133; AMÉDÉE PAGÈS, *Les «coblas» ou les poésies lyriques provenço-catalanes de Jacme, Pere et Arnau March* (Toulouse 1949), 117; M. DE RIQUER, rec. de l'obra de Pagès acabada de citar, RFE, XXXIV (1950), 311; M. DE RIQUER, *Contribución al estudio de los poetas catalanes que concurren a las justas de Tolosa*, BSCC, XXVI (1950), 280-310 (publicat també, en forma de llibre, dins la col·lecció «Libros raros y curiosos», VII (Castelló de la Plana 1950); citaré sempre per aquesta edició); M. DE RIQUER, *Bernat Metge, escriptor barceloní*, dins BERNAT METGE, *Obres completes i selecció de lletres reials per ell redactades* (Barcelona 1950), 38, 40-1; M. DE RIQUER, «*Stramps*» y «*Midons*» de Jordi de Sant Jordi, RVF, I (1951), 26, n. 17; J. RUBIÓ I BALAGUER, *Literatura catalana*, dins *Història general de las literaturas hispánicas*, I (Barcelona 1949), 729, i III (Barcelona 1953), 799; M. DE RIQUER, *Jordi de Sant Jordi*, edició y estudio (Granada 1955), 104. — Les úniques dades segures que poseïm sobre la figura del nostre poeta són les que podem extreure dels seus textos: a) probablement, el Cançoner Vega-Aguiló fou compilat després del 1420 (RIQUER, *Jordi de Sant Jordi*, 105) i abans del 1430 (RIQUER, *Poesies* de GILBERT DE PRÓIXITA, ENC (Barcelona 1954), 7, n. 5); per tant, la seva obra és, necessàriament, anterior a 1430; b) El copista del Cançoner no l'alludeix mai com a «mossèn», sinó, simplement, com a «Luys Ycart»; per consegüent, si mai fou armat cavaller, ho fou després d'aquesta data: ja molt madur, doncs; c) La comp. XI de la meua edició, sembla, fou escrita vers el 1396 (vegeu més endavant, pàgs. 231-232); d) Les comp. I-II, dedica-des, sembla, a Margarida de Prades (vegeu més endavant, pàgs. 229-230) foren escrites entre el 17 de setembre de 1409 i abans del 28 de febrer de 1424 (més concretament,

d'aquestes composicions ens han arribat en estat fragmentari, d'altres prou incompletes. Per llur contingut, no són sinó una variació entorn d'un tema únic: l'amor. Per llur tècnica i per llur actitud, una derivació, tardana i ortodoxa, dels codis trobadorescs. Per llur gènere, formen tres grups ben diferenciats: 1) onze poesies líriques; 2) un debat (*Cobla trames'a'n Regedelh per en Luis Ycart*);³ 3) un llarg poema narratiu en noves rimades (*Consolacio o Avis d'Amor*).⁴

En el present treball em proposo d'estudiar i de publicar les onze poesies líriques.⁵

potser de la primera data al 31 de maig de 1410, o del 16 de febrer de 1411 al 10 de juliol de 1414; e) Icart, doncs, freqüentà els cercles palatins de Violant de Bar i de Margarida de Prades; potser, en aquest darrer, es relacionà, més o menys ocasionalment, amb els poetes que cantaren la reina: Jordi de Sant Jordi, Arnau March, etc. — Malgrat tot el que ha estat dit, no posseïm dades suficients per a identificar la «pros reyna regnant en Aragó» i l'amic malalt del poeta de la *Consolació o Avis d'Amor*; per consegüent, no podem intentar de datar amb seguretat el poema. — RUBIÓ (*Lit. cat.*, III, 799) proposà d'identificar el poeta amb un Lluís Icart que tres documents, conservats a l'ACA, situen a Lleida en 1424-32 (de fet, en 1429-32), als quals podríem afegir-ne dos més de datats el 1433 (ACA, reg. 3123, fol. 102, i reg. 3241, fol. 178 v). Els únics arguments plausibles per a una tal identificació serien la identitat de nom; el fet que aquest Icart aparegui com a *domicellus* el 2-V-1429 i que, ja el 9-IV-1430, aparegui com a *miles*; l'aproximada coetaneïtat d'ambdós. Aproximada, només. Si les datacions que hem fet més amunt són correctes, en 1429-30, quan fou armat cavaller, seria, ja, ben madur (vers el 1396 escriví un poema; abans del 1430 ja havia enllestit tota la seva obra poètica i gaudia del prestigi suficient per a ésser inclòs en un cançoner com el Vega-Aguiló). De fet, les ratlles que Rubió dedica a Icart semblen dividides per la lectura dels treballs de Riquer: primer, creu que la «reyna regnant en Aragó», de la *Consolació*, podria ésser Maria de Castella i, aleshores, és clar, el Lluís Icart documentat podia ésser, sens dubte, el poeta. Més endavant, però, atenua i, fins i tot, rectifica en part les seves afirmacions inicials en aquests termes: «no se opondrían del todo a ello los documentos antes mencionados, si realmente aluden al poeta y no a un homónimo suyo. Si la reina Margarita fue galanteada en su viudez, no parece probable que lo fuera la mujer del Magnánimo, tan rígida y austera en su conducta y en su gobierno». Per la meua banda, m'inclinaria a creure que el poeta i el Lluís Icart documentat no són el mateix personatge: el nom d'Icart és molt freqüent i, sembla, el segon era lleugerament més jove que el primer. Tanmateix, abans de decidir-se del tot, caldria fer una investigació més aprofundida en els arxius. [A la meua tesi doctoral sobre el poeta, encara inèdita, proposava la identificació d'ambdós Icarts; M. DE RIQUER, ja en proves aquest treball, l'ha admesa tot simplement en *Història de la literatura catalana*, I (Barcelona 1964), 641-646. Insisteixo, però, en els dubtes que he exposat més amunt. Altrament, cal incorporar a la bibliografia dels poemes la nova edició que fa de la comp. XI i d'alguns fragments d'altres cançons. I, també, la que J. Ll. MARFANY fa de la comp. XI dins la seva *Poesia catalana medieval* (Barcelona 1966), 68.]

3. Ms. núm. 7, fol. 211.

4. Ms. núm. 7, fols. 218-35. — MASSÓ I TORRENTS, *Repertori*, 413-5, en transcriví els vv. 1-12, 93-9, 101-19, 154-94 i 447-523.

5. M'és grat de donar públicament les gràcies al Prof. Martí de Riquer, de la Universitat de Barcelona, pel seu ajut i consell en les meves recerques sobre Lluís Icart.

I

Segons els usos trobadorescs, la producció lírica d'Icart és dedicada a diverses dames que el poeta amaga sota els *senhals* de «Castelhs d'onor» (I), «L'onor del mon» (II), «Mos gays desirs» (III, IV, V, VII i VIII; probablement, també la VI) i «Angel perfeyt» (IX),⁶ o que canta amb el propi cognom: Fau (XI).⁷ Intentem d'identificar-les.

«*Castelhs d'onor*», «*L'onor del mon*». — Riquer, en estudiar i publicar la nostra comp. II, sostingué que Icart i Jordi de Sant Jordi havien cantat Margarida de Prades sota el mateix *senhal*: «*Castelhs d'onor*». Així mateix, bé que «sin gran convencimiento», insinuà «la posibilidad de que ... [la comp. II] vaya también dedicada a doña Margarita»; i, en fer-ho, es basava en la certa coincidència que podem notar entre els *senhals* de les comp. I-II i, alhora, en la diferència que hi ha entre aquests i els restants. A més, ens diu, «los términos que emplea el poeta en su canción no están en modo alguno en contradicción con mi sospecha, que pretende hallar un ligerísimo apoyo en el primero de los versos conservados, en el cual se encomia la 'corte' de la dama celebrada». En darrer terme, proposa com a argument, bé que amb les reserves del cas, la possible identificació de la «pros reyna regnant en Arago», de la *Consolació o Avis d'Amor*, amb Margarida de Prades (Massó), i de l'amic, del mateix poema, amb Arnau March (Pagès).⁸ En dos treballs posteriors, dedicats a Jordi de Sant Jordi, insisteix en la identificació del «*Castelhs d'onor*», d'Icart, amb la reina Margarida, però deixa de referir-se a la peça adreçada a «*L'onor del mon*».⁹ Als arguments ja exposats, Riquer n'afegeix un altre: les expressions de I, vv. 22-3, 29-32 i 39-44 (treball de 1951), I, vv. 29-32 i 37-44 (treball de 1955). Aquesta identificació d'ambdós *senhals*, sembla, és plausible; ara: ni la «cort», de II, 3, per les raons que exposo en les notes al text, no pot ésser presentada com a argument important ni les expressions subratllades per M. de Riquer en la comp. I, potser massa tòpiques, no són del tot convincents.

6. RIQUER, *El «senhal» en los antiguos poetas catalanes*, «Revista de Bibliografía Nacional», V (1944), 260, n'inventaria un cinquè: «Senyora pros» (comp. VIII). Tanmateix, tot i aparèixer en el primer hemistiqui del primer vers de la *Tornada*, com si es tractés d'un *senhal*, no és sinó una invocació a la dama; el veritable *senhal*, «Mos gays desirs», apareix en el primer hemistiqui del tercer vers.

7. La comp. X, molt incompleta, no té *Tornada* i, per tant, no en sabem ni el *senhal* ni el podem deduir.

8. RIQUER, *Contrib. est.*, 16-8.

9. RIQUER, «*Stramps*» y «*Midons*» de Jordi de Sant Jordi, *RVF*, I (1951), 26, n. 17; *Jordi de Sant Jordi* (Granada 1955), 104.

De fet, l'únic argument que posseïm per a identificar el «Castelhs d'onor» de la comp. I, d'Icart, amb Margarida de Prades és que Jordi de Sant Jordi també l'utilitzà i que, amb aquest *senhal*, celebrà sense discussió la muller de Martí l'Humà. I que la pràctica de designar dos poetes una mateixa dama amb un mateix *senhal* és prou freqüent en la tradició trobadoresca.¹⁰ Potser, ben mirat, aquest argument podria ésser reforçat amb una de les expressions proposades per Riquer: el «cors de tal sanch», del v. 31, és a dir, «el cos de tan alt llinatge». Amb moltes reserves, però. La capacitat hiperbòlica dels trobadors i, més encara, dels epígons catalans era massa considerable per a poder prendre'ns al peu de la lletra llurs allusions a les respectives dames.

Pel que fa al *senhal* «L'onor del mon», els arguments per a identificar-lo són encara menys vagues: 1) les comp. I i II, de característiques molt semblants, formen una unitat de concepció i de realització netament autònoma dins el conjunt poètic d'Icart; 2) sens dubte, Jordi de Sant Jordi, cantà Margarida de Prades amb els *senhals* «Castelh d'onor» i «Reyna d'onor», en els quals trobem un element comú: «onor»; el mateix podria esdevenir-se amb el nostre Icart: «Castelhs d'onor», «L'onor del mon»; en tot cas, ¿per quines raons ambdós poetes haurien canviat de *senhal*?; 3) en el v. 16, Icart alludeix a la dama amb els termes «senyora d'autesa», els quals termes, atès el que sospitem, podrien ésser alguna cosa més que un mer tòpic.

«*Mos gays desirs*», «*Angel perfeyt*». — No posseeixo cap indici per a intentar de proposar una identificació plausible d'aquests dos *senhals*. Les cançons que Icart els dedica no són sinó un repertori, més aviat abstracte, de tòpics trobadorescs; no contenen cap referència, ni que sigui

10. S. STROŃSKI, en estudiar els *senhals* de Folquet de Marselha i veure que diversos trobadors utilitzaven el mateix (per exemple: Bernart de Ventadorn, Folquet de Marsella, Gaucelm Faidit i Perdigó, el d'«Aziman»), proposà la conclusió següent: «un troubadour ayant imaginé un sobriquet pour un baron ou une dame, d'autres troubadours adoptent la même désignation pour le même personnage» (*Le troubadour Folquet de Marseille* (Cracovie 1910), pág. 33*). Tanmateix, JEANROY impugnà aquesta conclusió i, després d'haver constatat que els trobadors «ne se faisaient pas scrupule de s'approprier des senhals déjà utilisés», escriu: «on a supposé que la même senhal s'appliquait à la même personne, mais cette hypothèse se heurte souvent à des difficultés chronologiques; je préfère voir là une sorte d'hommage rendu à l'ingéniosité d'un confrère, vivant ou mort» (*La Poésie lyrique des Troubadours*, I (Toulouse-Paris 1934), 318). L'observació de STROŃSKI, però, sembla massa lògica perquè els dubtes de JEANROY puguin destruir-la. Potser alguns autors menors, com a homenatge o per fer-se seva una troballa d'expressió, imitaren els *senhals* imaginats per un altre; ara: crec que és absurd de pensar que grans trobadors coetanis pogueren imitar-se en un aspecte tan de detall que, a més, hauria provocat confusió entre el públic reduït al qual es dirigien.

lleu, que ens permeti de donar a les possibles dames cantades una fesomia històrica. Andreu Febrer se serví del *senhal* «Angel» per a celebrar una Beatriu inidentificable; Joan de Castelnou, el de «Mon fin desir». Aquestes semblances no ens indiquen sinó, en el millor dels casos, una mera imitació. Tanmateix, molt llunyana.

Les cançons que celebren «Mos gays desirs» traeixen una situació amorosa esqueixada. El poeta hi implora amb insistència l'amor de la dama, que es resisteix, però, a atorgar-lo: és, ni més ni menys, una *belle dame sans merci*. Altrament, l'única cançó en què el poeta tradueix una situació de «joy» perquè l'enamorada l'ha admès com a servidor, és aquella on apareix el *senhal* «Angel perfeit». Doncs bé: en els vv. 18, 26 i 36 de la comp. V, dedicada a «Mos gays desirs», Icart anomena aquesta «Angel». Tanmateix, aquest «Angel», és a dir, «Mos gays desirs», no és perfecte, perquè és altiu («cors ten altiu», VI, 21), no mostra pietat envers el poeta ni vol cedir al seu apassionat amor, per la qual cosa Icart li suplica i li fa saber que, molt aviat, el seu cos serà més sec que un tros de fusta (IV, 37-40). Si el poeta li suplica clemència, la dama, amb un bell somriure, li contesta irònicament que, com a lleial amant, ha de limitar-se a servir-la (VI, 13-6). I se n'allunya tot deixant-lo en situació, ens diu, de «folhs ymaginans» (VI, 19). Ara: en el moment que aquest «Angel» imperfecte cedeix a l'amor de l'enamorat, és a dir, que es fa seva l'única qualitat trobadoresca que li mancava, la pietat, esdevindrà, fatalment, un «Angel perfeit». Per tant, l'única cançó en què el poeta ens diu que ja ha assolit l'amor de la dama, aquesta apareix sota el *senhal* «Angel perfeit».

Així, doncs, si el raonament que acabo de fer no és del tot gratuït, podríem creure que Icart cantà una mateixa dama amb els *senhals* «Mos gays desirs» i «Angel perfeit».

Na Pau. — Riquer l'ha identificada, d'una manera prou segura, amb Elionor de Pau, filla de Francesc de Pau, conseller i camarlenc de Joan I i majordom de Violant de Bar.¹¹ Sabem que Elionor formava part del servei de la reina, si més no el 1396, any en què són datades dues cartes escrites per Francesc de Pau i signades per la infanta Joana de Perpinyà, filla de Joan I i de Violant de Bar, i dirigides a aquesta. En una de les dites cartes, Joana explica a la seva mare que no podia dormir i que no assolí de fer-ho fins que «naldonça de Queralt tocha la harpa e ella e na pau cantaven».¹² El fet que Joana de Perpinyà — o Francesc de Pau, és clar — i el nostre

11. RIQUER, *Contrib. est.*, 18-9.

12. JOSEP M. ROCA, *Johan I d'Aragó* (Barcelona 1929), 138. Roca publica les dues cartes a les pàgs. 137-8, i fa les identificacions a la pàg. 139.

poeta l'alludeixin amb el cognom patern de Pau, sembla, pot indicar la coetaneïtat aproximada d'ambdues referències: si Icart, en efecte, l'hagués cantada en temps més moderns, ho hauria fet en un altre to i, sobretot, no l'hauria celebrada amb el cognom patern.

Si tot plegat és passablement correcte, Lluís Icart hauria cantat tres dames: Margarida de Prades, Elionor de Pau i una de no identificada. No és segur, és clar; sí, però, versemblant.

II

Així, doncs, podríem agrupar les onze peces líriques en diversos cicles, que, a despit de la uniformitat de tema i de tècnica, oferirien una certa personalitat. En primer lloc, les cançons I-II, que Icart dedicà a la reina Margarida, són de caràcter més aviat formulari i encomiàstic. El poeta no ens hi fa partícips de la seva intimitat d'amant — joiosa o desesperada —, sinó que es limita a proclamar, entusiàsticament, la gran excel·lència de la dama, la proximitat de la qual li fa vestir robes d'honor (I, 17), i a la vista de la qual els tristos esdevenen alegres; els vils, cortesos; els covards, valents; etc. (II, 19-24). El poeta, treballat pel seu entusiasme cortesà, arriba a dir-nos:

«desirs me pren may[s] de cent veltz lo dia
que les beutatz de la flor excelhen,
per mes xanços, pogues dir claramen;
mas no's pot far, que-z ab tal maestria
la formech Dieu que la clartatz que raya
de ley me fay los hulhs falagajar,
que no la puch bonamen figurar;
doncs, quan la vey la vista se'n smaya.»

(II, 25-32)

En conjunt són cançons estrictament laudatòries i enfàtiques, molt abstractes, escrites per un poeta de cort.

Les cançons III-VIII, que Icart dedicà a «Mos gays desirs», traeixen, no ja entusiasmes cortesans, sinó la intimitat més esqueixada del poeta: «parlar d'amor», ens diu en VI, 1, «no pusch si no planhen». I, en efecte, són textos ombrívols, de dolor i de súplica, només matisats per la contemplació de la bellesa de la dama:

«mon cruselh plany, suspir e greu treballh
e les dolors que l'esperit sofferta,
ses grans beutatz, de cuy prendo miralh

tuig fis amans, en soptos joy reverta,
can yeu la vey contemplan sa virtutz»

(IV, 10-4)

o l'esperança, ni que sigui remota, d'una recompensa :

«e si be'm dulh e suffir tanta pena
ges no'm desplay, ni'n fau semblan en re,
car esperan vostra joyosa strena
pauchs es le carchs que-z aman vos me ve.»

(III, 25-8)

Déu creà de tal manera el cor de la dama, que el poeta només pot trobar plaer estimant-la i proclamant, amb els versos, la seva gran bellesa. I tot això, a despit que el dolor li trossegí el cor, el faci gairebé morir (V, 10-8).

Aquest cicle, si la identificació que he proposat més amunt és correcta, tindria, però, un coronament feliç : la cançó núm. IX. Un nou amor i una nova joia omplen el cor del poeta : «Angel perfeyt» l'ha pres al seu servei, i l'Amor l'estimula, com estimulà Arnaut de Maruelf,¹³ Bernart de Panassac,¹⁴ Petrarca¹⁵ o Febrer,¹⁶ a cantar i lloar la dama. I el poeta, exultant, la regracia perquè ha volgut enriquir-lo «d'eytals dos heretats, | car suy servens de vos, e ben amatz» (IX, 10-1).

No podem incloure, en cap d'aquests cicles, la cançó X : és massa fragmentària, i, per consegüent, és molt difícil de copsar-ne del tot el sentit. Tracta, sembla, d'una nova versió del vell tema del «setge d'amor» :

«ab tal enginy me ferich d'un encontre
Amor l'autrir...»

(X, 1-2)

Amb tot, els versos següents no són sinó una variació entorn del tema del «castelh d'amor», aquell en el qual Gilabert de Pròixita havia estat, com ens ho diu ell mateix, nodrit :

«ffort pauch entrey ins lo castelh
d'amor, on suy stat criat...»¹⁷

13. PILLET-CARSTENS, 30, III, *Domna, gensey que no sai dir*, vv. 25-6; ed. M. DE RIQUER, *La lírica de los trovadores*, I: *Poetas del siglo XII* (Barcelona 1948), 471.

14. [A]mors, car say que faretz pietat, vv. 14-6; ed. JEANROY, *Poésies provençales inédites du XIVe siècle*, AdM, LII (1940), 251.

15. Sonet LXXII; cfr. NICOLA SCARANO, *Fonti provenzali e italiane della lirica petrarchesca*, StFR, VIII (1901), 278-9, on hom podrà trobar una breu notícia del tema i alguns exemples extrets de la literatura trobadoresca i italiana.

16. Comp. XIV, vv. 1-5; ed. M. DE RIQUER, *ENC* (Barcelona 1951), 108.

17. Comp. XIV, vv. 41-42; ed. M. DE RIQUER, *ENC* (Barcelona 1954), 72.

Per últim, la comp. XI, un dels encerts més remarcables del poeta, tradueix una situació estrictament cortesana i, per consegüent, constitueix ella sola un cicle: delicat, primaveral.

III

Les poesies d'Icart, malgrat els possibles matisos que acabo d'assenyalar, són molt uniformes. Temàticament, i tècnicament. En efecte: el nostre poeta, com Bernart de Ventadorn, Raimbaut d'Aurenga o Cerverí de Girona, no fa sinó desenrotllar els principis essencials de l'amor cortès. La seva originalitat, com, en definitiva, la de tots els poetes catalans del tombant dels segles XIV-XV, consisteix, no pas en l'ampliació o l'aprofundiment dels vells motius i situacions, sinó en la selecció que en fa. De fet, Icart prescindeix de l'aparat, diguem-ne, extern — els *lausengiers*, el *gilós*, etc. —, esquematitza la complexa iniciació sentimental de l'enamorat a dos estats — *pregador* i, esporàdicament, *drut* —, redueix, en suma, tota la dogmàtica trobadoresca a l'anàlisi, no diré de la pròpia subjectivitat, però sí de la pròpia condició desesperada d'amant.

Les característiques de la dama, qualsevol que aquesta sigui, Margarida de Prades o «Mos gays desirs», són compactes, monolítiques. Icart, però, no contradiu amb això la tradició trobadoresca, en la qual, segons Jeanroy, «si l'on n'a pas le droit de dire que toutes les chansons émanent de la même plume, on est vraiment tenté de croire que c'est la même femme qu'ont aimée tous les poètes».¹⁸ Així, la dama fou creada per Déu, bella (II, 25-32; IV, 28-9; V, 10-1) i única (II, 9-14; VIII, 1), la més valuosa que hi ha d'Orient a Occident (I, 13-4). Posseeix totes les qualitats trobadoresques: *Joys*, *Valors* i *Virtutz* (VIII, 1-4), *Humilitat* (III, 33-4), *Noblesa* i *Valor* (VI, 21), *Pretz* (I, 22), *Gentilesa* (II, 15-6), etc. Tothom la lloa (I, 22-3), i la seva proximitat vesteix l'amant de robes d'honor (I, 17), transforma la condició moral de tots aquells qui la contemplen (II, 19-24). Només, ens diu, li falta una qualitat: ésser immortal i dur «ceptra y corona» del món (I, 29-32). Tanmateix, la dama — si més no, «Mos gays desirs» — és cruel i altiva. Ja ho hem vist més amunt, i no cal insistir-hi. Tot plegat, doncs, molt abstracte.

Així mateix, l'actitud que Icart es fa seva és ben ortodoxa: invoca la dama com a «midons» (IV, 33) i, no cal dir-ho, se'n considera el vassall més submís (V, 41-2). El poeta, «paubre mendre», fa les seves súpliques segons les fórmules d'homenatge extretes del codi feudal (VII, 5-6), es

18. JEANROY, *La Poésie lyrique des Troubadours*, II (Toulouse-Paris 1934), 106.

considera ell mateix propietat de la dama (V, 46-7) i ens diu que, com a tal, aquesta — el seu «senhor», en definitiva — el pot fer ric o el pot arruïnar al seu caprici (III, 21). En resum: «mils podets far a vostres voluntats | de me», li diu, «si us play, que l'om fortz de breu verga» (III, 10-1). Icart, amant humil (V, 30-3; VIII, 5), fidel i constant (III, 17-20; V, 43-4), se n'enamora a l'instant mateix que la veié per primera vegada (III, 17-8). I des d'aleshores menà una vida entotsolada (IV, 19-27) i contradictòria (III, 1-8).

Contradictòria: perquè el poeta no pot parlar d'amor sinó amb paraules planívoles (VI, 1-4), i viu o, més ben dit, malviu fora de tot plaer i turmentat per forts dolors. Més angoixosos que la mateixa febre (IV, 3-4) i molt pròxims a la mateixa mort (V, 15-8). I, malgrat tot, vol sofrir aquests greuges (IV, 17-8). Es lamenta, és cert, però no li desplaï de patir tant de dolor ni dona mostres de sentir-ho (III, 25-6), perquè, si pensa en la recompensa que n'espera, la càrrega que ha de sostenir li sembla ben lleugera (III, 27-8). L'enamorat no és tan poderós que pugui arrencar-se l'amor que sent ni creu que, en tot el món, n'hi hagi un altre que, esperant rebre tant plaer, sofreixi tant dolor (III, 22-4). Altrament, si deixava d'estimar-la, el món, i ell mateix, deixarien de tenir sentit (VI, 29-32). El poeta, en les seves ombrívoles súplices, demana ben poc: que la dama l'accepti en la seva cort d' enamorats (IV, 41-5), i que li doni ocasió de servir-la (VIII, 5-8). I, si aleshores no compleix rectament els seus deures, que el castigui (IV, 5-9, 33-6; V, 38-40)! Tanmateix, la dama, altiva i cruel, no té pietat del nostre poeta i no es digna a concedir-li el seu amor, per la qual cosa ell insisteix en les súplices i li profetitza que, ben aviat, tindrà el cos més prim que un «bestos de lenya» (IV, 37-40). Però «Mos gays desirs» contesta, irònicament, que, com a lleial amant, el poeta ha de limitar-se a servir-la (VI, 13-6), i el deixa (VI, 19). Lluís Icart no pot creure que la dama, per les grans virtuts que reuneix, no acabi donant-li repòs i acomplint els seus precés (III, 33-40). I, en definitiva, li demana que vulgui la seva mort, car no pot aspirar a res de més meravellós que morir per ella (III, 29-32). Si se n'allunya per «ffayts aspres e durs» (V, 28) i no pot veure-la, està a punt de morir (V, 19-22); sempre, però, el conhorta l'esperança en la gran recompensa que haurà de calmar-li el dolor (V, 23-7).

Què passaria si, de cop, la dama l'acceptava a la seva cort? Deixaria de sofrir i, des d'aquell mateix moment, la seva vida fóra una gran alegria (IV, 41-5). I heus aquí que el poeta, turmentat per la crueltat de «Mos gays desirs», assoleix l'amor d'«Angel perfeyt». I canta la joia que el transforma de cap a peus (IX)!

Aquest esquema, doncs, ni que sigui sumari, és prou eloqüent. Po-

dríem adduir passatges de trobadors clàssics o d'altres d'autors catalans coetanis, fins i tot alguns de semblants o, potser, coincidents (veg., per exemple, la nota 24) per tal d'arrodonir el tradicional capítol de fonts. Però no faríem sinó allargar inútilment el treball i, ben mirat, no aprofundiríem pas més en el tema. De fet, el que compta és això: Icart insistí en els temes i les situacions de l'amor cortès trobadoresc, els esquematitzà notablement i, en definitiva, els polaritzà en un sentit: el més ombrívol.

IV

Icart és un poeta cortesà i, alhora, un poeta culte que ha fet de la seva cultura un instrument de poesia. Cantà, en efecte, una donzella de la reina Violant de Bar i, si la identificació proposada de dos dels seus *senhals* és correcta, formà part de la cort poètica de Margarida de Prades. Així mateix, posseï un bon coneixement dels principis retòrics;¹⁹ participà, amb la comp. II, als certàmens poètics de Tolosa;²⁰ conegué passablement els *Remedia amoris*,²¹ d'Ovidi, i la literatura trobadoresca. Per això, un coetani seu, amb qui sostingué un debat poètic, pogué dir-li, irònicament, que era «munts e pila | de gay sauber».²²

No podem estranyar, doncs, que el nostre poeta se'ns mostri adepte del «trobar ric» i que, en disposar-se a trobar remei per a un seu amic malalt, escrigui que «aconsar la lengua | vulh ab cortesa lima».²³ El dissigni, cal recordar-ho, no és sinó aquell famós d'Arnaut Daniel:

19. Així, el nostre poeta utilitzà, a més de la tècnica que indico en el text, alguns conceptes retòrics en sentit metafòric o no: «escoltar, mayes encara, | esturments de dolç so, | *passants manta lanço, | d'amor ben ordonada*» (*Consolació*, vv. 152-5); «*que mot ni sologisma, | ornat ges de color, | no'l salh amb la dolçor | que salhir d'él solia*» (*ibid.*, 66-9).

20. La seva *Tornada*, en efecte, ens indica que era destinada a un certamen poètic el jurat del qual era format per set membres. Així, doncs, ja que el de Tolosa ho era pel dit nombre, i el de Barcelona, fundat per Joan I, el 1393, només ho era per tres, és lògic de pensar que la comp. II anava destinada al primer.

21. Icart al·ludeix el poema ovidià en dos passatges de la *Consolació*: «per que mos senys regire | libres en mot gran suma | per trayre-vos de bruma | e de mortal caliga; | mos senys me punch que liga | d'Ovidi los dits nobles, | *scrits per celhs qui mobles | han lurs enamorades, | perque remediades | les lurs dolors haguessen | e qu'ab sos ginys poguessen | axir del compas | de leys...*» (vv. 230-42); «procedins, doncs, mon thema, | e comensada causa, | *retornans a la pausa | dels dics del gran poeta, | e que tots ma trameta | aydar-vos pels cosselhs, | que-z ha pausats, mot belhs, | poch se valra tals obra*» (vv. 284-91). — Cal no oblidar que, a la biblioteca del poeta Pere de Queralt († 1408), hi havia «un libre de paper de remey d'amor», que Riquer ha identificat amb els *Remedia amoris* d'Ovidi i ha imaginat traduït al català (cfr. *Miscelánea de poesía medieval catalana*, BRALB, XXVI (1954-6), 167). La citació del nostre poeta podria confirmar la suposició de Riquer.

22. *Cobla trames'a'n Regedelh per en Luis Ycart*, vv. 11-2.

23. *Consolació*, vv. 92-3.

«en cest sonet coind' e leri
fauc motz e capuig e doli,
e seran verai e cert
quan n'airai passat la lima».²⁴

I, d'acord amb els principis del «trobar ric», Icart treballà amorosament els seus versos i buscà, amb més o menys d'encert, la forma més culta, més filigranada. Barrejà, en efecte, els procediments de les *creu-creuades* amb el dels *rims capfinitis* en les comp. I i II; se serví dels *rims cars* en gairebé totes les cançons (*-ebre*, en IV, 1 i 4, i III, 21 i 24; *-ersa*, III, 1 i 3; *-erga*, III, 9 i 11; etc.); utilitzà profusament l'alliteració i l'hipèrbaton, etc. Amb tot, les seves inhabilitats són prou visibles: repeticions molt pròximes de la mateixa rel verbal (*cortesa* i *cortesia*, ambdues en rima, en II, 20 i 21; *mandaments* i *mandatz*, aquesta darrera en rima, en III, 14; etc.); ús d'un mateix mot en rima i amb un mateix significat (*sechs*, IV, 37 i 39); redundàncies («no us ne devetz per ço merevelhar», V, 5), etc.

En general, Icart no planteja el poema d'una manera rectilínia i decidida, sinó que ho fa a través d'anàlisis, més aviat superficials, de les idees que exposa o de les situacions que descriu. I, així, el creixement del poema es para sovint, es distén en formes paral·leles, a vegades extensives o, contràriament, sinònimes. Ben mirat, la seva és una obra àtona i uniforme que, només molt de tant en tant, ofereix alguna troballa d'expressió. La violència verbal, per exemple, esclata en versos que fan pensar en la rotunditat d'Ausiàs: «e le jorns clars me son nuych e tenebre» (IV, 2); «parlar no pusch si no planhen» (VI, 1). O l'ús de la bimembració assoleix moments d'una delicada musicalitat: «pus en dolors e sospirs vol que vischa» (VI, 2); «de novelh joy e de novelh'amor» (IX, 1). Amb tot, les troballes més plausibles, sembla, són les formades per contrastos llum/ombra o, més concretament, de color/color contrari: «... com rosiers dins verdura | quan ez floritz a sa granda bonesa» (II, 12-3).

Sens dubte, la comp. XI és la més remarcable. I això, per diversos motius: hipèrbole amablement cortesana, amb el seu punt més alt,

24. PILLET-CARSTENS, 29.10, *En cest sonet coind'e leri*, vv. 1-4; ed. RENÉ LAVAUD, *Les poésies d'Arnaut Daniel*, AdM, XXII (1910), 448. Aquesta relació no sembla massa gratuïta, puix que, en una altra ocasió, Icart imità textualment Arnaut Daniel:

DANIEL

«de mi pot far l'amor qu'inz el cor m'intra
mieills a son vol c'om fortz de frevol verga.»

(P.-C, 29.14, *Lo ferm voler qu'el cor m'intra*, vv. 23-4; ed. cit., 460.)

ICART

«mils podets far a vostres voluntats
de me, si'us play, que l'om fortz de breu verga.»

(III, 10-1.)

v. 3, resolt amb el tòpic del «sobrepujament»; ús constant de l'alliteració (*a, i, u*); ingenuïtat i delicadesa d'expressió. Tanmateix, el seu més gran encert consisteix en els canvis de significat a què el mot *pau* és sotmès: 1) nom de la donzella cantada, el qual, evidentment, és el que suscita el joc semàntic (vv. 1 i 10); 2) «estat de l'ànim tranquil, no torbat per la passió, l'ansia, etc.»²⁵ (vv. 4 i 10): significat estrictament amorós, és clar, no d'abast sentimental o doctrinari, sinó de mer discreteig cortesà; 3) litúrgic 'petó de pau' (v. 1). Aquest darrer motiu, però, ha adquirit un nou sentit d'acord amb certs corrents poètics de l'època.²⁶ L'autor demana, no un reflex de la pau de l'altre món, sinó, tot simplement, la pau d'amor (repeteix: amor estrictament cortesà, amb tot el que això comporta de joc, de delicadesa). Tot plegat, doncs, poesia cortesana: però tan deliciosament primaveral!

V

El nostre poeta, a més de les ja assenyalades, utilitzà diverses tècniques d'estil: la bi- o plurimembració, la hipèrbole i, més moderadament, l'antítesi (II, 19-23; IV, 2), la «cobla ornativa» (I, 1-5), la personificació d'idees abstractes (III, 33; VIII, 2-3) i potser la reiteració («e si be'm dulh suffrir tanta pena», III, 25, del tipus «et terris iactatus et actus», *Eneida*, I, 3). Una vegada, sembla, per tal de traduir les inquietuds amoroses, se serví, més o menys desdibuixadament, del diàleg interior:

«Ay las! ¿per que en amor vuylh entendre
cors ten altiu, mas ffranch e valeros?
Que ges no'm tany sol de metra ma pensa
qu'yeu soc caytius. O que sos vassalhs fos!

25. POMPEU FABRA, *Diccionari general de la Llengua catalana*,² (Barcelona 1954), s. v.

26. En efecte, en aquesta època, hom sol transformar motius estrictament religiosos en d'altres de profans, com, per exemple, en la *Passio Amoris secundum Ovidium*, de Jordi de Sant Jordi; en la *Missa de Amor*, de Suero de Ribera; en les *Lliciones de Job, apropiadas a sus pasiones de amor*, de Garcí Sánchez de Badajoz; etc. I no solament això sinó que, recordem-ho, el *Curial e Güelfa* transforma els mateixos que Icart i en un sentit semblant: «així que, oynt missa, com vengués al pendre de la pau, lo duch la pres, e cridà la sua filla, e, besant-la, li dix: — Bella filla, anats a Curial e donats-li pau —. Per què, Laquesis, complit lo manament de son pare, li donà pau. Besats adonchs Curial e Laquesis, lo un e l'altre se enceneren axí fort, que tothom conegué ubertament que eren namorats; car Laquesis tornà tota vermella e tremolosa, axí com aquella que nulls temps havia amat. Semblantment, Curial se torbà tot. Emperò, com ella quasi ab passos descomposts se'n volgués tornar, e la virtut li fallís, en manera que paria que no's pogués moure, Jacob de Cleves, apercebent-se d'açò, cuytà e anà a Laquesis, e, ajudant-li a anar, ab gran treball la tornà al loch on era partida; la qual, anant axí com nova enamorada, no sabent cobrir les sues passions, dues voltes se girà a mirar Curial» (ed. R. ARAMON I SERRA, I (Barcelona, 1930), 110-1).

Quant mays, d'onar cors de tal excelhensa!
 Donchs, que fare? Certas, no'm val raysos,
 mas, pus li platz, servir l'ay sens offença...»

(VI, 20-6)

En una altra ocasió, bé que de manera menys brillant, d'una tècnica trobadoresca que consisteix a aplicar a la dama una sèrie d'adjectius o de perífrasis adjectivals, de caràcter metafòric, més o menys paral·lels i sense ordre:²⁷

«L'onor del mon, luna resplanden, gaya,
 cortesa res, valarosa ses par»

(II, 33-4)

Amb tot, la seva tècnica habitual és la metàfora i la imatge. La solució gramatical de les darreres sol ésser relativament variada: aposició; adverbi «com», de vegades, reforçat («així»); oració comparativa de superioritat («plus» o «mils» / «que»). Els elements de relació d'unes i d'altres, prou lligats a la tradició. Potser, els més interessants són els procedents de la natura. La flor, per exemple. Icart, d'acord amb les preceptives medievals i els usos trobadorescs, compara la dama amb una flor («quan pens qu'yeu am la flor del mon elesta», I, 37) o, més concretament, amb un lliri («de vostra amor, joyosa flor de lir», VIII, 7) o amb un roser (el seu capteny «aixi parexen lests | vas les autres com rosiers dins verdura | quan ez floritz a sa granda bonesa», II, 11-3). O compara els resultats ombrívols de la seva actitud d'enamorat amb un jonc («mils podets far a vostres voluntats | de me, si'us play, que l'om forts de breu verga», III, 10-1), i se serveix del verb *desbranchar* en el sentit metafòric de 'separar': («e-z yeu no suy poderos que'm desbranch | de vos amar ni crey amedors hanc» (III, 22-3). Així mateix, utilitza, amb una certa fre-

27. Heus aquí alguns exemples de la dita tècnica, molt més rics que no són els del nostre Icart: «auiatz et entendetz est prec, | domna, la genser criatura | que anc formes el mon natura, | melhor que no pose dir ni sai, | solelhs de mars, ombra d'estiu, | roza de mai, ploia d'abriu, | flors de beutat, miralhs d'amor, | claus de fin pretz, escrins d'onor, | mas de bo, capdels de joven, | cims de razitz d'ensenhamen, | cambra de joi, locs de domnei» (ARNAUT DE MARUELLH, *Domna, genser que no sai dir* [P.-C., 30, III], vv. 184-95; ed. RIQUER, *La ltr. de los trov.*, 477); «rosa gentils, purgamens de totz crims, | soleys de may, [e]strella resplandens, | luna d'azaut, saphirs gays e plazens, | de bel esgart e d'avizaments prims | fons e grans dotz, e castels de nobleza, | sendiers adreytz que tot jorn abelis...» (BERTRAN DEL FALGAR, *[A]ras can vey l'ivern...*; ed. A. JEANROY, *Poésies provençales inédites du XIVe siècle*, AdM, LII (1940), 258); «dona gentils, plena d'umilitat, | monda d'erguy, complimens de totz bes, | cambra d'onor hon Pretz albergartz s'es, | degna d'amor, gaya flors d'onestat, | fa'us a saber, flors de gran gentilesa» (BERNART DE PANASSAC, *[A]mors, car say...*, vv. 9-16; ed. JEANROY, *ob. cit.*, 251).

qüència, la imatge de la flama i el foc: «tan es le fochs qui'm art sobrers e grans» (V, 45); «sa bellesa, que lutz | plus que del foch no fay l'ancesa flama» (IV, 21-2). Sens dubte, les metàfores i les imatges més repetides són les feudals, cavalleresques; tanmateix, en llur major part no traeixen una veritable voluntat de creació, sinó que reproduïxen actituds poètiques molt tradicionals. Em refereixo, és clar, a les exigides pels codis de l'amor cortès: «mos genolhs flechs», VII, 6, etc. D'altres, però, obeeixen a designis creadors més plausibles; per exemple, la comparació dama = reina expressada per mitjà dels atributs de poder d'aquesta, «cepra y corona» (I, 29-32), o la comparació poeta = herald de la comp. XI: «per que d'uymay, en tota part on sia, | arautz vulh ser expandin vostra lau» (XI, 5-6.) Altres elements són més esporàdics o de menys interès: dama = medicina (VIII, 9-10); dama = netedat de l'or (I, 29-30); presó d'amor (VI, 9); antiguitat = temps del patriarca Enoc (I, 25); etc. Ben poc d'original, doncs. Icart, en elaborar les seves metàfores i imatges, se serveix dels elements del seu món — feudalisme, cavalleria, natura — i, sobretot, insisteix en uns hàbits ja acreditats per una tradició poètica de segles.

VI

Icart, com els poetes catalans del seu temps, no solament utilitzà les situacions, els temes i la tècnica de la lírica trobadoresca clàssica, dels segles XII o XIII, sinó també la llengua: l'arbitrària *koiné* que, per a simplificar i entendre'ns, anomenem provençal. No amb tota exactesa, però. Les vacil·lacions hi són discretament notables.

Sens dubte, el nostre poeta pretenia d'escriure en provençal pur. Així, atenint-nos només als fenòmens lingüístics que apareixen en rima, veiem que la sèrie de rimes *re* (III, 26), *ve* (v. 28), *me* (v. 30) i *merce* (v. 31) no és possible sinó en provençal: en català, a més de la distinta forma *me/mi*, la *ɣ* oberta de *re* i *merce* no consonaria amb la *ɣ* tancada de *ve*. Així mateix, veiem que Icart se serveix de la declinació *i*, per tant, trobem, en els seus versos, singulars amb *-s* desinencial de cas règim, com, per exemple, «suy donatz» (III, 12), «de fochs qui'm arts sobrers e grans» (V, 45) o, per contra, plurals en cas nominatiu sense *s*: «reyna de prets li dison per tot loch | li gran e'l pauch, enqueras li badoch» (I, 22-3). Aquest ús, però, ofereix alguna vacil·lació; així, el nostre poeta comet veritables ultraprovençalismes en utilitzar una *-s* desinencial en cas oblic singular, com «a vostres voluntats» (III, 10), «sa virtutz» (IV, 14). Altrament, Icart no monoftonga *au* (per exemple: la sèrie de rimes, impossibles en català, *laus*, *repaus*, *braus*, *ɸrepaus*, *claus* i *enclaus*, en III, 34,

36, 38, 39, 42 i 43); manté la -z- intervocàlica, perduda en català, en *plaser* (II, 19), *resebre* (III, 24), *raysos* (VI, 25), etc., i, per ultraprovençalisme, en *susau* (XI, 8), forma arbitrària de *suau* que Cerverí de Girona i l'anònim autor d'una alba conservada en el mateix *Cançoner Vega-Aguiló* ja havien utilitzat;²⁸ velaritzza el grup consonàntic *lt* (*autesa*, II, 17); etc. Podríem extreure uns resultats semblants d'una anàlisi morfològica del verb: *conquerer* (II, 14), rimant, però, amb *affer* (II, 15; prov. *affayre*); *elesta* (I, 37), *lutz* (IV, 21); etc. Tanmateix, trobem a llur costat el futur *serviré* (VI, 5), no *serviray*, rimant amb *sové* (VI, 7). I, cas curiós que cal remarcar, trobem la forma d'infinitiu *ser* (XI, 6), que, a despit de no aparèixer en rima, ha d'atribuir-se necessàriament a l'autor per tal com així ho exigeix el recompte sil·làbic del vers. El lèxic, deixant de banda els casos de coincidència de provençal i català, ofereix un tant per cent més elevat dels primers que no dels segons. Ara: cal dir que aquests resultats podrien variar sensiblement si, a més de les cançons, estudiàvem la *Consolació o Avís d'Amor*, molt més plena de barbarismes i de vacil·lacions. De catalanismes en definitiva. Cal deixar, doncs, l'estudi complet de la llengua del nostre autor per al dia que tot ell serà publicat.

En conclusió: podem afirmar que la llengua de les onze peces líriques d'Icart és de base fortament provençal, amb algunes lleugeres vacil·lacions i barbarismes. En conjunt, podríem situar-la en la mateixa línia de la dels seus coetanis Andreu Febrer i Gilabert de Pròixita, i, no cal dir-ho, traïx un estat d'arcaisme i d'estrangerisme molt més acusat que no traïx la de Jordi de Sant Jordi o Gabriel Ferruç.

VII

A continuació reproduïxo les onze poesies líriques segons la lliçó del manuscrit únic. Les ordeno, tal com féu Appel en la seva famosa edició de Bernart de Ventadorn i admeté Jeanroy (*Poés. lyr.*, I, 320), segons els *senhals* a qui van adreçades; regularitzo l'ús de majúscules, de *u* i *v*, de *i* i *j*; em serveixo de l'apòstrof, del punt volat i del guionet per a destriar els diversos elements aglutinats; puntuo segons les normes modernes. Dono, davant de cada una d'elles, el lloc on es troba en el manuscrit i, alhora, les edicions de què ha estat objecte, tant si aquestes són completes com fragmentàries. Així mateix, dono en nota les esmenes que introduïxo en la lliçó del manuscrit i els aclariments que m'han semblat estrictament indispensables.

²⁸. Cf. M. DE RIQUER, «Alba» trovadoresca de autor catalán, *RFE*, XXXIV (1950), 159-160.

TEXT

I

Manuscrit : *H*^a, pàgs. 236-7.

Edicions parcials : M. DE RIQUER, «*Stramps*» y «*Midons*» de *Jordi de Sant Jordi*, *RVF*, I (1951), 27, n. (vv. 22-23, 29-32, 39-44); *Jordi de Sant Jordi*, 104 (vv. 29-32, 37-44).

- I Eras quant vey dels brots tombar la flor,
la flor pel frug, que naix ab manta fulha,
ffulha del ram, e pels camps l'erba brulha,
brulha nyssi, d'on nays dins en mon cor 4
us fis volers qui tots vicis ne bota
e'm fay star gay e d'amoros gest,
e'm tol affans, e tot joy me revest
d'engeny e d'art ab conaxença tota. 8
- II Tota beutat met dins en lo meu test,
test plen d'amor qu'en outra re no pensa ;
pença coral tench per luy ses deffença ;
deffença pas no vullh, pus m'a conquest 12
per fin aman de la valen que's troba
lay d'orien fins en lo solelh post,
que res non falh al sieu cors ben compost,
car ses affayt es belha'b tota roba. 16
- III Roba d'onor me'n vest ab son acost ;
acost de liey tot' aut[r]a creix de fama ;
ffama pel mon c'esperan que tuyt enflama ;
enflama tost son renom de gran cost. 20
Car de tots ayps te joyos cossistoris ;
reyna de prets li dison per tot loch

1. — Rúbrica : *Autra Ycart*. — Abans del v. 41 : *Tornada*.

5. *bota*, 'pousser' (LEVY, *Pct. Dict.*, 52).

9. Per a comprendre aquest vers i els següents cal tenir en compte que el subjecte de *met* és el *fis volers* del v. 5.

15. ms. *res nom falh*.

22. ms. *de prets li*.

li gran e·l pauch, enqueras li badoch ;
tan los encen d'amor qui·ls es notoris. 24

IV Notoris m'es que, d'aquelh temps d'Anoch,
Enochs le velhs, no[·s] viu plus gentil cara ;
cara de preu qui·ls trists de gaug empara ;
empare·ls ferm ab laç d'amoros foch ; 28
si que no·l say en sa nobla persona,
neta com l'aur, lunha re qui li manch,
mas qu'inmortal fos son cors de tal sanch
e que del mon portas ceptra y corona. 32

V Corona port de ceura·m en l'aut banch ;
banch sobre tots los amadors del segle ;
setgl' e rictats no preu tant com un regla ;
recgla mos cors e dins amors lo tanch. 36
Quan pens qu'yeu am la flor del mon elesta,
mon cor e·ls senys crexon en pompa gran,
car Dieus la fech apres de sant Johan
la plus saubens que's despulh ne que's vesta. 40

VI Castelhs d'onor, de vos feran tuyt gesta,
libres de laus li gay e·l fin ayman,
car chascus ditz qu'ama la mays presan
e vos etz caps : donchs per vos fan la festa. 44

25. ms. *daquelh de temps*.

25-6. A remarcar que *Enochs le velhs*, cas recte, està en aposició a un cas oblic.

35. ms. *Setgla rutats*. — *no preu tant com un regla*: frase feta. Els trobadors solen servir-se de frases d'aquest tipus ; Guilhem de Peitieu, per exemple, ho fa dues vegades en una sola composició : «e no m'o pretz una soritz» (v. 17) «no·m pretz un jau» (v. 34) (P.-C., 183.7, *Farai un vers de dreyt nien* ; ed. A. JEANROY, *Les chansons de Guillaume IX, duc d'Aquitaine* (Paris 1927), 6).

38. ms. *cor pels senys*.

2

Manuscrit : H^a, pàgs. 212-3.

Edició parcial : J. MASSÓ I TORRENTS, *Repertori*, 342-3 (vv. 17-24, 33-40) ;
edició completa : M. DE RIQUER, *Contrib. a l'estud.*, 29-30.

I
.

no cresi pas que'l mon se cort ne's mis
cors ten adorn ses que lunha falhença
no's pot vesser en sa plasen figura,
mas gays comports e graciosos ge[s]tz,

4

2. — Rúbriques : *Luys Ycarl Autra*. — Abans del v. 33 : *Tornada*. — Abans del v. 37 : *Endreça*.

MASSÓ I TORRENTS, en comentar-la (*Repertori*, 342), escriví que «com era d'usatge la poesia sota l'aparença d'amor profà, d'una manera ben declarada i transparent fa les lloances de ritual a la Verge»; JEANROY (*La poésie provençale dans le Sud-Oest de la France et en Catalogne du début au milieu du XIVe siècle*, HLF, XXXVIII (Paris 1941), 133) rectificà, però, aquesta afirmació en els termes següents : «Massó [...] a cru y reconnaître une chanson à la Vierge [...] Mais les quelques vers qu'il en cite (douze en tout) ne paraissent pas appuyer cette hypothèse, le "senhal" notamment : *L'onor de[l] mon* conviendrait beaucoup mieux à une dame terrestre, et il serait inconvenant d'assurer la Vierge d'un "honnête amour"»; posteriorment, RIQUER (*Contrib. est.*, 16) remarkà que «los conceptos de la *tornada*, donde el poeta hace mención de su amor honesto, y las ideas desarrolladas en las estrofas segunda y tercera, bastan para demostrar que la dama cantada en la poesía no es la Virgen, como supuso Massó, sino "une dame terrestre", como observa Jeanroy». Sens dubte, la cançó desenvolupa una situació d'amor estrictament profana i, si la identificació proposada és correcta (cfr. pàgs. 229-230), la dama que el poeta hi hauria celebrat fóra Margarida de Prades.

3. El copista se saltà els dos primers versos, i la humitat que afecta determinades zones del manuscrit fa molt difícil la lectura dels versos que, actualment, encapçalen el poema. MASSÓ I TORRENTS els llegí així : «No cresi pas que'l mon s'acort ne vets»; RIQUER : «No cresi pas aja'l mon se cort n'es mis | cors ten adorn ses qu'am lunha falhença», que traduí : «Jamás creí tuviera su corte ni se preciara cuerpo tan gentil sin que amase ningún error». RUBIÓ I BALAGUER (*Lit. Cat.*, III, 799) no acceptà aquesta interpretació de Riquer. Per la meua banda, no sé veure el significat d'aquest vers i dels següents.

5. El verb *poder* té el valor d'auxiliar; cfr. «*poder* suivi d'un infinitif équivalant au verbe simple : *pot amar = ama*» (LEVY, *Pet. Dict.*, 299). En el v. 27 té el mateix valor.

6. Esmeno la forma *getz* del manuscrit, perquè així ho exigeixen les rimes dels vv. 7, 10 i 11; tanmateix, cal tenir en compte que la dita forma apareix en Jordi de Sant Jordi : «c'avets los gets d'aymia» (comp. VI, v. 43; ed. RIQUER, *Jordi de Sant Jordi*, 134). Cfr. A. BADIA I MARGARIT, *Gramática histórica catalana* (Barcelona 1951), 250, on estudia la simplificació de grups consonàntics en formar-se el plural.

- e gays semblants perffetament honests,
 attenden laus de manta creatura. 8
- II Lausar merex, pus tals virtutz atura
 en liey, qui ha tants de bos aips conquests,
 que ssos captenys — axi perexen lests
 vas les autres com rosiers dins verdura 12
 quan ez floritz a sa granda bonesa —
 sus les milhors li fay pretz conquerer ;
 e-z en perlar e-z en tot son affer
 serva dreig l'us que's tany a gentilesa. 16
- III Gentilmcn sap la senyora d'autesa
 gaug e deport amb joya mantener :
 que liey miran li trist prendon plaser,
 e fay tornar vilana gen, cortesa, 20
 ab bon enginy complitz de cortesia,
 e malapres, amoros e plasen,
 e pasuruch ne cosseech ardimen,
 quex desiran cossegra sa paria. 24
- IV Desirs me pren mays de cent vetz lo dia
 que les beutatz de la flor excelhen,
 per mes xanços, pogues dir claramen ;
 mas no's pot far, que-z ab tal maestria 28
 la formech Dieu que la clartatz que raya
 de ley me fay los hulhs falagajar,
 que no la puch bonamen figurar ;
 donchs, quan la vey la vista se'n smaya. 32
- V L'onor del mon, luna respanden, gaya,
 cortesa res, valarosa ses par,
 a vos offrich me canço per mostrar,
 dona, que-us am d'onest' amor veraya. 36
- VI Vay-te'n, chanço, lay on mal dir s'apaya
 del gay sauber e vulha[s] sopleyar
 los senhors set que't vulhen smendar
 per que'lhs ligens legin tu no'ls desplaya. 40

24. *Quex* : RIQUER corregeix *Quax*.37. ms. *mal dix*. Accepto l'esmena de RIQUER.

3

Manuscrit : *H*^a, pàgs. 216-7.

- I Can me sove de la beutat diversa
 que vey en vos, soffrins, noble ses par,
 per tot mos cor molt gran dolor conversa,
 tan suy destretz, belha, per vos amar ; 4
 d'on crey lo jorn mil vetz, e plus, m'espasme,
 can vos no puix, pros dona, remirar
 los vostres hulhs solen-me joy donar,
 dels quals no crey nulhs homs puysa dir blasme. 8
- II Dona presans, on grans valors s'alberga :
 mils podets far a vostres voluntats
 de me, si'us play, que l'om fortz de breu verga : 12
 tan finamen a vos me suy donatz
 per far e dir tostemps a vostra guisa
 los mandaments per vos a mi mandatz
 e d'expandir les vostras grans beutats,
 qu'en lo mon par non ha qui be'us divisa. 16
- III Dins en mon cor vos am d'emor ten ferma,
 despuys que vi vostra donari franch,
 q'un sol momen lo meu cor no's refferma
 vas autr' amor, abans en vos romanch, 20
 qui'm podetz far del tot rich o descebre ;
 e-z yeu no suy poderos que'm desbranch
 de vos amar, ni crey amedors hanc
 suffris tans mals desirans joy resebre. 24
- IV E si be'm dulh e sufrir tanta pena,
 ges no'm desplay ni'n fau senblan en re,
 car esperan vostra joyosa strena
 pauchs es le carchs que-z aman-vos me ve ; 28
 e si no'us platz valer, dona benigna,
 abans del tot la mort voletz de me ;

3. — Rúbrica : *Luis Ycart*. — Abans del v. 41 : *Tornada*.

3. *conversa*: «demeurer, vivre» (LEVY, *Pet. Dict.*, 94).

24. ms. *Suffrirs*.

si greus vos es, no'us clamare merce,
car pendre mort mas no pux tan insigne. 32

V Mas quan yeu vey q'Umilitatz arregle
vostres cors belh, digna de mot grans laus,
creure no pux que de vos tingue recgle
de que mos cors visques ses lunch repaus ; 36
ans pensi be daretz obediença
mot ffranchamen, laysan greus ditgs e braus,
als meus fis prechs, que-z ab ten ferm prepaus
presentaray la vostra benvolença. 40

VI Mos gais desirs, vostra gran excelhensa
ez del meu cor gaug singular e claus ;
per que'us sopley, pus que'm tenets enclaus,
hajats de me, si vos play, sovinença. 44

4

Manuscrit : H^a, págs. 214-5.

- I Si be no'm platz xentar canço ne vers,
e le jorns clars me son nuych e tenebre,
e'm vey del tot lunyat de grans plasers
e ple de mals, plus angoxos que febre,
ges per ayço la gran beutatz que salh 5
de ley qu'yeu am ab la valor huberta
layssar no'm vuelh de dir, e si desfalh
un mendra punt, gardan l'amor ten certa
que-z yeu li port, de grat vulh que'm ponescha. 9
- II Mon cruselh plany, suspir e greu trebalh,
e les dolors que l'esperit sofferta,
ses grans beutatz, de cuy prendo miralh

33. *Arreglar*: «donar regla o normes» (cfr. *DCVB*, II, 13).

34. ms. *digna mot de grans. belh*, segurament error de declinació per *belhs*.

36. *mos cors* = *el meu cos* és una perfrasi que la literatura provençal utilitza sovint per tal de designar el pronom de primera persona *jo* (cfr. *Pet. Dict.*, 98). La trobem també en la poesia catalana d'aquesta època, i Icart la utilitza amb una relativa freqüència (IV, 17; etc.).

4. — Rúbrica: *Ycart*. — Abans del v. 46: *Tornada*.

2. ms. *clars mes or pus nuych*.

- tuig fis amans, en soptos joy reverta,
can yeu la vey contemplan sa virtutz, 14
sos nobles fayts e valarosa fama,
pel gran renom qui per son pretz adutz
sus totes mays. Donchs, si mon cors se clama
per dompna tal, soffrir vulh semblan greuge. 18
- III Del jorn ença que'm fuy apercebutz
del sieu comport, per qui mon cors s'enflama
hanch puyt un pauch, sa bellesa, que lutz
plus que del foch no fay l'ancesa flama,
salhir no poch de me, ans cascun jorn, 23
s'amor pensan, mil vetz se representa
denant mos hulhs, d'on prenh joy e sogorn ;
e si me'n laix, joya m'es ten absenta
que no'm fa gaug tot quant vey en lo segle. 27
- IV Quan mays albir en lo seu cors adorn,
ne com Deus l'a aysi fayta plasenta,
tan mays e plus me combat e'm contorn
per far e dir, ses lunha mal' ententa
e de bon grat, ses mandaments e prechs ; 32
e si midons conech per entresenya
qu'en res del mon sia fervols e pechs,
no servant just ço que'l platz e m'ensenya,
lanç-me de si e mete'm dins son carçer. 36
- V Per qu'yeu la prech no mostre los ulhs sechs
a ma tristor, ne'l playa que'm destrenya
tan moç greus mals, car sapxa qu'en breu sechs
mon cors sera plus que bestos de lenya ;
e si li plats valer-me dins breu temps, 41
que de sa cort per servidor me culha :
despuys de gaug jamay seray exemps,
ni sentray dol ni crey de res no dulha :
tan pendre gaug remiran son cors noble. 45
- VI Mos gays desirs, del cor e cors ensemps,
pot disposar, enaysi com se vulha ;
per qu'yeu xantan diray a tot extrems
la gran valor qu'en ley s'espan e brulha,
no partens-me de servir son cors noble. 50

21. *hanch puyt un pauch* : 'fins al limit'.35. ms. *quel platz*.42. ms. *Que de sa cort* [*sa cort* corregit i esborrat] *de sa cort*.

5

Manuscrit : H^a, pàgs. 239-40.

- I Si us am de cor e si desir que fos,
dompna valens, de vostr' amor sotsmes,
e si desir quant mes va e plus m'es
qu'yeu fos vessalhs, presans dona, de vos,
no us ne devetz per ço merevelhar, 5
cors franchs, humils, ab virtut sobirana,
car yeu suy cert, e mon seny no m'engana,
qu'entre les proz qui's fan pel mon nomnar
sus totes may's dey sola vos amar. 9
- II Amb tal virtut ha volgut Deus crear,
senyora proz, lo vostre cors gentil,
qu'yeu suy forçatz de pendre tal stil
qu'en amar-vos me degua delitar.
e-z en mos chans vostres laus spandir, 14
si be:m destreny la vostr' amors e:m naffra
lo cor e'l cors de dolorosa naffra,
tant, que tot jorn lanç mant plant e suspir,
Angel, per vos, qu'yeu suy pres de morir. 18
- III En punt de mort vench tostemps cant m'albir
esser privat del vostra belh sgart,
car say e lay, on plus remir e quart,
al[s] meus hulhs res no'l[s] podon abelhir ;
mas contemplan a vos, digne d'onor, 23
passi mon temps supportan greu pena,
cresen de cert obtenir tal strena,
Angel, de vos, qu'yeu am de fin' amor,
qu'en breu hauray repaus a ma dolor. 27

5. — Rúbrica : *Luis Ycart*. — Abans del v. 46 : *Tornada*.

3. *e plus m'es*, és a dir, 'com més temps passa'.

8. ms. *los proz*.

11. *cors gentil*: fóra arriscat de corregir *cors* per *cor* i veure-hi una reminiscència del *cuore gentile* estilnovístic, bé que aquesta fórmula no és del tot desconeguda per la poesia catalana de l'època. Cfr. J. MOLAS, *Sobre la composició X de Gilabert de Pròxita*, «Revista de Literatura», VIII (1955), 91-2 ; M. DE RIQUER, *Miscelánea de poesía medieval catalana*, BRABLB, XXVI (1954-56), 176-8.

21. ms. *on on plus*.

24. Manca una síl·laba en el segon hemistiqui.

- IV Ffayts aspres, durs de vostra gran valor
 pertir m'an fayt e-z esser de vos lunh ;
 mas fin'Amors, qui lo meu cor tant punch,
 ha disposat que'l vostra servidor
 veurets venir denan vos humilmen, 32
 senyora proz, ses trespassar lunch terme.
 Playe-us, ladonchs, pus en tant me refferme
 en vos amar may s que-s autre viven,
 Angel, qu'en mi hagats lo cor soven. 36
- V
 los vostres mans ses far negun contrast,
 e si no'u fau, a Deu prey que'm degast
 l'arma y el cors y els bes soptosament ;
 car yeu de vos suy, en fizel amans, 41
 vassalhs caytius, belha senyora mia,
 que sol un punt mon voler no's desvia
 en vos amar, qu'etz dona mot presans :
 tan es le fochs qui'm art sobrers e grans ! 45
- VI Mos gays desirs, fins mort cruzel me lans
 l'arma del cors suy vostre on que sia ;
 per que sopley a vostra senyoria
 honor ten gran me fessats en cest lans,
 que, pus no'us vey, de me siats membraus. 50

6

Manuscrit : H^a, pàgs. 241-2.

- I Parlar d'amor no pusch si no planhen,
 pus en dolors e sospirs vol que vischa ;
 car tot quant fau per son exausimen

28. ms. *aspres e durs*. La síl·laba que sobra només pot ésser la copulativa *e*, ja que és la que trenca l'accentuació del decasíl·lab en desplaçar l'accent de la quarta a la cinquena síl·laba.

29. ms. *Pertir mon fayt*.

30. *punch*, 'exciter, stimuler' (LÉVY, *Pet. Dict.*, 302).

33. *lunch*, o sia *luny* (o *lunh*) : metàtesi de *null* (o *nulh*).

36-38. Aquests dos versos, units al ms., hi apareixen però separats posteriorment per una ratlla horitzontal.

41-42. ms. *car yeu de vos belha senyora mia | vassalhs caytius suy en fizel amans*. Corregeixo la col·locació dels segons hemistiquis per regularitzar la mètrica ; crec que la conjunció *car* del v. 41 ens demostra que el copista no intercanvià els dos versos, sinó els segons hemistiquis.

6. — Rúbrica : *Luis Ycart*.

3. *exausimen* : d'*exaudir* (= *exausir*), 'escolltar favorablement i atorgar allò que es demana' (cfr. *DCVB*, V, 641).

- no conech ges que-z a liey abelhischa. 4
 Servida l'ay e tostemp servire,
 complen sos mans e tenens sa doctrina ;
 e quant me pes que de mi li sove,
 tan plus me vey lonhatz de s'amor fina. 8
- II Del jorn ença qu'e ses presos me te
 sol un momen no'm volch donar asina
 que la dolor que ley aman me ve,
 dir-li posques, e'll mal qui may no'm fina ; 12
 e si'l en prech ne'l suy merce clamans,
 ab son bel ris, qui'm fay mon cor entendre,
 pregan me ditz que-z yeu com fis amans
 en liey servir degra mon temps despendre. 16
- III E soptamens sos cors bels e presans
 se part de me, que no'm vol plus attendre,
 e-z yeu romanch com folhs ymaginans. 20
 Ay las! ¿per que en amor vuylh entendre
 cors ten altiu, mas ffranch e valeros ?
 Que ges no'm tany sol de metra ma pensa
 qu'yeu soc caytius. O que sos vessalhs fos !
 Quant mays, d'onar cors de tal excelhença ! 24
- IV Donchs, que fare? Certas, no'm val raysos,
 mas, pus li platz, servir-l'ay sens offença,
 disen sos laus e lo pretz honoros 28
 qu'en liey c'esperan ab nauta captinença ;
 car yeu partir d'emar ses grans beutatz
 no podi ges, ne per res no'u faria,
 qu'en aycelh punt que d'elha'm fos lunyats
 lo mon e mi toç pauch me semblaria. 32

9. *qu'e=que en*. En provençal és molt freqüent la forma *e=lat. in*. Cfr. O. SCHULTZ-GORA, *Altprovenzalisches Elementarbuch* (Heidelberg 1924), 60.

10. ms. *on monen nom*.

17. *sos cors* = 'ella' (cfr. III, 36).

23-24. Interpretació molt conjectural. — ¿*d'onar* < *d'aunar*, 'aunar' (LEVY, *Pet. Dict.*, 33)? A remarcar que expressions d'aquest tipus són freqüents en poesia provençal per a indicar la possessió amorosa; per exemple, Bernart de Ventadorn escrivé: «Las! e viure que'm val, | s'eu no vei a jornal | mo fi joi natural | en leih, sotz fenestral | cors blanc tot atretal | com la neus a nadal, | si c'amdui cominal | mezu- ressem egal?» (PILLET-CARSTENS, 70.28, «Lo gens tems de pascor», vv. 33-40; ed. CARL APPEL, *Bernart von Ventadorn, seine Lieder mit Einleitung und Glossar*, Halle 1915, pàg. 167).

Post 32. Manca la *Tornada*.

7

Manuscrit : H^a, pàg. 209.

- I Per que d'uymay la vostra valor tanta,
 per la qual port de totz plasers lo tast,
 humilmens prech que no'm lay tot jorn trist;
 ladonchs veyra fortuna cum s'enanta;
 aucira'm prest; e mays yeu vos soplich, 5
 mos genolhs flechs :
 can seray sechs,
 que vos recort de nos, paubre mendre...,
 a cuy totz bes deffalh en aquest dia;
 cor en lunh cars 10
 yeu, stret, pas,
 yeu, caytiu, las,
 vos defalhi, donchs faytz socors...
 ... me vengua
 en peradis on joy may se cambia. 15
- II Mos gays desirs, la vostra senyoria
 am tal compas
 ha mes al bas
 lo meu fort bras,
 que ja no puix mos planys compta arrennga, 20
 per que ma lengua
 ya no'us dira, so crey, plus bon' aymia.

7. — Sense rúbrica en el manuscrit. — Abans del v. 16 : *Tornada*.

Peça conservada en estat fragmentari i molt corromput.

4. ms. *Ya donchs. senança*.

4-5. El significat d'aquests versos és obscur. A remarcar la corrupció de les rimes dels vv. 2, 3 i 5, que no m'atreveixo a corregir.

8. A remarcar el canvi de tractament : de *yeu* a *nos*. Pot tractar-se d'un error del copista, influït per l'immediat *vos*.

10. *cars* : llegiu 'cas'.

12-15. La col·locació d'aquests versos en el ms. és la següent : *yeu caytiu las | vos desfalhi | donchs faytz socors me vengua | en peradis on joy may se cambia*. Per a esmenar-la tinc en compte la forma mètrica de la *Tornada*, que, com és sabut, sol repetir la de la darrera part de la darrera estrofa del poema : a¹⁰ (=ia), b⁴ (=as), b⁴ (=as), b⁴ (=as), c¹⁰ (=engua), c⁴ (=engua), a¹⁰ (=ia).

22. ms. *Ay. plus ben*.

8

Manuscrit : *H*^a, pàg. 238.

- I Belha ses par, en pretz e laus s'abonda
 Joys e Valors, e'n vos fan resedença,
 e Virtutz grans ab belha continença,
 tan que del mon etz la plus jausionda. 4
 A vos suplich, humils, ab testa clina,
 merce querin me vulhats enrequir
 de vostra amor, joyosa flor de lir,
 e'm detz leser d'amar-vos, e-z asina. 8
- II Senyora pros, vos etz la medicina
 dels meus affanys, qui'm fan lo cor pertir ;
 Mos gays desirs, no'm lexets plus languir,
 car per tostemps vulh fer vostra doctrina. 12

9

Manuscrit : *H*^a, pàg. 210.

- I De novelh joy e de novelh' amor
 es lo meu cor a totes partz ornat[z],
 e faytz-ho vos, nauta flor de beutat[s],
 que'm havetz pres per novelh servidor. 4
 Donchs novelh xant vulh de mi proceescha,
 on vostres laus altamen expandescha,
 car fin' Amors, que-us vol del tot servir,
 m'o va dizen, e-z yeu, que-u vulh complir. 8
- II Angel perfeyt, grat vos fauch amb honor
 com suy ten rich d'eytals dos heretats,
 car suy servens de vos, e ben amatz,
 que presi mays que tot' alt[r]a ricor. 12

8. — Rúbrica : *Sparça Ycart*. — Abans del v. 9 : *Tornada*.

3. ms. *grans ab belha ab belha*.

9. — Rúbrica : *Luis Ycart*. — Abans del v. 9 : *Tornada*.

10

Manuscrit : *H^a*, pàg. 241.

- I Ab tal enginy me ferich d'un encontra
 Amor l'autrir, cant m'ensenyà la porta
 del rich castelh, qui'ls fis amans aporta
 a son voler e'ls trau d'aquelh encontra 4
 con los fay richs donan-los bona smena,
 com han servit lonch temps celhs qui'ls apagua
 d'amoros foch e'ls garex de la plagua ;
 e dels treballs vey que'ls fa bon' esmena. 8

11

Manuscrit : *H^a*, pàg. 238.

Edicions : M. DE RIQUER, *Contrib. est.*, 16 ; Bernat Metge, *escriptor barceloní*, dins BERNAT METGE, *Obres completes i selecció de lletres reials per ell redactades* (Barcelona 1950), 38 [amb ortografia modernitzada].

- I Ne Pau, Ne Pau, tant desir vostra pau
 com d'autre haver tot ço que se'n poria,
 car tant havetz sus totes milhoria,
 que'b les que vey no'm sove d'aver pau.
 Per que d'uymay, en tota part on sia, 5
 arautz vulh ser expandin vostra lau ;
 car tant me plau
 vostre capteny amoros e susau,
 que vostra suy tant, que mes no'us diria :
 «Na Pau, n'è pau». 10

JOAQUIM MOLAS

Societat Catalana d'Estudis Històrics.

10. — Rúbrica : *Cobla sparça Ycart.*

Peça conservada en estat molt fragmentari.

5. ms. *fays*.

11. — Rúbrica : *Cobla sparça Ycart.*

1. *Ne pau ne pau* : RIQUER corregeix *Na Pau, Na Pau*. — Ne < lat. *Domina*, amb la confusió de *e* i *a* àtones. — Sobre els diversos sentits del mot *pau*, vegeu supra pàg. 238.

2. *autre* : RIQUER corregeix *autra*.

8. ms. *Vostre cayteny*.

9. *vostra* : RIQUER corregeix *vostre*.